

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет
Кафедра історії стародавнього світу та середніх віків**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Історичний факультет
_____ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міфологія і релігія античної Греції та Риму

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	032 Історія та археологія
освітній рівень	другий (магістри)
освітня програма	американістика та європейські студії
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021 /2022
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	екзамен

Викладач: Жданович Олеся Петрівна, доктор історичних наук, асистент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ («__» __) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: Жданович Олеся Петрівна, доктор історичних наук, асистент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

(Ставнюк В.В.)

Протокол № 10 від «30» серпня
2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» серпня 2021 року № 7

Голова науково-методичної комісії

(Терес Н.В.)

«21» 08 2021 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у студентів знань про форми міфологічних уявлень і релігійних знань в античну добу, вміння простежувати еволюцію духовних вірувань впродовж історично визначених етапів греко-римської цивілізації.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* історію Стародавньої Греції і Риму, мати уявлення про релігійні вірування давніх греків та римлян.
2. *Вміти* простежувати причинно.-наслідкові зв'язки між етапами розвитку суспільства і духовними уявленнями.
3. *Володіти навиками* історичного аналізу, критично підходити до характеристики джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Курс “Міфологія і релігія античної Греції та Риму” вивчає весь конгломерат класичної міфології античного світу; греко-римської релігії, а також різноманітних культів, як власних, так і привнесених ззовні в античний світ. Простежується процес зародження, розквіту й популярності в суспільстві, занепаду та трансформації міфологічно-релігійних вірувань давніх греків та римлян. Курс органічно переплітається з викладанням історії античної цивілізації, історії світової культури та релігії. В процесі вивчення курсу магістранти поглиблюють свої знання з античної історії, зможуть простежити еволюції релігійно-філософських концепцій в греко-римському світі, порівняти їх зі світовими релігіями, зокрема, з християнством, що виникає в античну добу. До того ж, викладання курсу неабияк пов'язане з українською історією, насамперед, з появою й існуванням на наших теренах осередків греко-римської цивілізації, а також в контексті глобальної європейської культурної спадщини.

4. Завдання (навчальні цілі): розвивати у студентів критичне і образне мислення, вміння аналізувати культурно-ідеологічне та духовне життя відповідно до контексту політичного та соціально-економічного розвитку суспільства; розуміння ментальних особливостей і відмінностей мешканців античного світу відповідно до кліматичних особливостей, способу життя та зовнішніх впливів.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумкові й оцінці з дисциплі ни
Ко д	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати</i> основу міфологічної системи грецького пантеону; основні особливості давньогрецьких релігійних культів та простежувати їх зв'язок з найдавнішими віруваннями та міфологічними уявленнями Олімпійського пантеону.	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>усне опитування, презентація/есе</i>	20
1.2.	<i>Знати</i> етапи формування римської міфологічно-релігійної системи; співвідношення	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>усне опитування, презентація/есе</i>	20

	релігійних культів і соціально-політичних інституцій Давнього Риму.			
1.3.	Знати особливості культури та суспільства античної цивілізації в контексті розвитку міфологічно-релігійних явлень	лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування з тем ЗМ1-ЗМ2, презентація/есе	20
2.1	Вміти характеризувати специфіку розвитку суспільств Стародавньої Греції та Риму в контексті міфологічно-релігійних уявлень в різні періоду історичного розвитку	лекція, семінар, самостійна робота	Екзамен	20
2.2	Вміти аналізувати етапи політичної історії Давньої Греції та Риму в контексті ідеологічного життя держави	лекція, семінар, самостійна робота	Екзамен	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3.	2.1	2.2.
Програмні результати навчання (назва)					
ПРН 3 Розробляти й характеризувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів			+	+	+
ПРН 6 Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання	+	+	+		
ПРН 9 Здійснювати викладацьку діяльність у закладах вищої освіти на основі сучасних освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн	+	+			+
ПРН 14 Вміти аналізувати політичні, економічні, суспільні і культурні процеси, явища, що відбувалися за доби стародавності, середньовіччя та раннього нового часу в контексті глобальної історії	+	+		+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Самостійна робота ЗМ1 (презентація/есе): РН 1.1., 1.3. – 10 балів/ 6 балів.
2. Самостійна робота ЗМ1 (презентація/есе): РН 1.2., 1.3. – 10 балів/ 6 балів.
3. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 1): РН 1.1., 1.3. — 20 балів/ 12 балів.
4. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 2): РН 1.2., 1.3. – 20 балів/ 12 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – екзамен;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;
- Оцінюються такі результати навчання студента: РН 2.1., РН 2.2.
- форма проведення екзамену – письмова, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;
- мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – **24 бали.**

Необхідна умова допуску до екзамену: студент не допускається до екзамену, якщо під час семестру набрав **менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до екзамену 36 балів.**

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінарів (усні опитування); отримані за виконання індивідуальних завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (екзамену), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (виконання індивідуального завдання, усне опитування) і підсумкове оцінювання (екзамен).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (екзамен) – максимум 40 балів)

Змістовий модуль 1 Міфологія і релігія античної Греції	Змістовий модуль 2 Міфологія і релігія античного Риму	Екзамен
--	---	----------------

30 залікових балів (максимум)			30 залікових балів (максимум)			40 балів (максимум)
<i>Самостійна робота (презентація/есе)</i>	<i>Семінари</i>		<i>Самостійна робота (презентація/есе)</i>	<i>Семінари</i>		
10 (максимум)	20 (максимум)		10 (максимум)	20 (максимум)		

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час семінарських занять, підсумкового контролю (екзамену).

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти **від 1 до 5 балів**. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 1-2 бали;
- логіка викладення 1 бал;
- використання джерел і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Наприкінці кожного змістовного модуля вираховується **середній арифметичний бал**, який кожен зі студентів отримав за семінари відповідного модуля. Середній бал переводиться у модульні бали у відповідності до таблиці. За семінари кожного змістовного модуля студент може отримати **від 1 до 20 модульних балів**.

Таблиця переведення середнього арифметичного балу у модульні бали:

Середній бал за семінари	Модульні бали за семінари
5.0 – 4.8	20
4.7 – 4.4	19
4.3 – 4.0	18
3.9 – 3.7	17
3.6 – 3.4	16
3.3 – 3.0	15
2.9 – 2.7	14
2.6 – 2.4	13
2.3 – 2.1	12
2.0 – 1.8	11
1.7 – 1.5	10
1.4 – 1.3	9
1.2 – 1.1	8
1	7
Менше 1	6 - 1

Виконані індивідуальні завдання (презентації/есе) студент подає викладачеві не пізніше ніж за тиждень до завершення змістовного модулю, зокрема, **Індивідуальне завдання 1** (орієнтовно до 15 жовтня) і **Індивідуальне завдання 2** (орієнтовно до 1 грудня).

Критерії оцінки **Індивідуального завдання (презентації/есе)**:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;

- обґрунтоване розкриття проблеми 7-8 балів;
- тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обґрунтування 5-6 балів;
- реферат переважно компілятивного рівня 3-4 бали;
- розкритий лише один окремих аспект теми 1-2 бали.

Теми рефератів викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті (орієнтовно початок вересня).

Екзаменаційний білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в 20 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	4-6
Відповідь має значні помилки, або відсутня	1-3

Бали, які отримані студентом на екзамені, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (семінари, презентації/есе). Умовою допуску до екзамену є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). **Рекомендований мінімум** для допуску до екзамену – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Екзамен	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять.

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
Змістовний модуль 1. Міфологія і релігія Давньої Греції				
1	Тема 1. Поняття «міф» і «релігія» в історії античності.	2	2	10
2	Тема 2. Міфологічна система Давньої Греції. Етапи розвитку.	4	4	15
3	Тема 3. Особливості формування і розвитку давньогрецької релігійної системи	4	4	15
Змістовний модуль 2. Міфологія і релігія Давнього Риму				
5	Тема 4. Особливості і основні відмінності римського релігійного світогляду.	2	3	10
6	Тема 5. Римська релігія раннього періоду. Давньоримський пантеон.	4	3	15
7	Тема 6. Релігійне життя давньоримського суспільства в період імперії.	4	4	15
	ВСЬОГО	20	20	80

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 20 год.

Семінари – 20 год.

Самостійна робота – 80 год.

9. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Bruit Zaidman L., Schmitt Pantel P. Religion in the ancient Greek City. Cambridge, 1992.
2. Burkert W. Greek religion: archaic and classical. Cambridge, 1985.
3. Vernant J.-P. Greek religion // Religion of antiquity / Ed. By R. M. Seltzer. New York; London, 1989. P. 163-192.
4. Farnell L. R. The Cults of the Greek States. Vol. I-V. Oxford, 1896-1907.
5. Parker R. Miasma: Pollution and purification in early Greek religion. Oxford, 1983.
6. Parker R. Athenian religion: A history. Oxford, 1996.
7. Dodds E. R. The Greeks and irrational. Los Angeles, 1963.

Додаткові:

1. Балух В.О. Історія Античної цивілізації: У 3-х т. – Т.2. Стародавня Греція: підручник. – Чернівці, 2007.
2. Балух В.О. Історія Античної цивілізації: У 3-х т. – Т.2. Стародавній Рим: підручник. – Чернівці, 2008.
3. Fontenrose J. The Delphic oracle: Its responses and operations with the catalogue of responses. Berkeley; Los Angeles, 1978.
4. Parke H. W., Wormell D. E. W. The Delphic oracle. Vol. I-II. Oxford, 1956.
5. Parke H. W. Oracles of Apollo in Asia Minor. London, 1985.